

12. Streszczenie

Wstęp: Zawód pielęgniarki jest predysponowany do występowania obniżonego nastroju i objawów depresji. Duże znaczenie w tym względzie ma wielokierunkowy charakter i intensywność stresorów w środowisku zawodowym pielęgniarek. Pielęgniarki z depresją nie tylko same mogą doświadczać negatywnych skutków, ale może to mieć wpływ na ich współpracowników i potencjalnie na jakość świadczonej opieki nad chorymi.

Cele: Nadrzędnym celem pracy było o wyłonienie i analiza czynników wpływających na występowanie objawów depresji i lęku u pielęgniarek kardiologicznych. Cele szczegółowe obejmowały o (1) identyfikację czynników socjodemograficznych wpływających na występowanie oraz nasilenie objawów depresji i lęku u pielęgniarek kardiologicznych; (2) wykazanie dwukierunkowej zależności między objawami depresji a poziomem wypalenia zawodowego pielęgniarek kardiologicznych; oraz (3) porównanie związku między wypaleniem zawodowym a nasileniem depresji pielęgniarek kardiologicznych mierzonym za pomocą dwóch odrębnych narzędzi.

Materiał i metody: W niniejszym przekrojowym badaniu obserwacyjnym wzięły udział pielęgniarki wrocławskich szpitali pracujące na oddziałach o profilu kardiologicznym tj. kardiologia ogólna i kardiochirurgia, kardiologia interwencyjna oraz intensywna terapia kardiologiczna. W pierwszym badaniu wzięło udział 336 pielęgniarek kardiologicznych, w tym 302 (89,88%) kobiet i 34 (10,12%) mężczyzn. W drugim badaniu wzięła udział grupa 400 pielęgniarek, z czego 361 (90,3%) stanowiły kobiety, a 39 (28,3%) mężczyźni. Dane socjodemograficzne i zawodowe zostały zebrane za pomocą autorskiej ankiety. Do oceny efektów badania wykorzystano następujące standaryzowane narzędzia: (1) Inwentarz Wypalenia Zawodowego Ch. Maslach (MBI), (2) Inwentarz Depresji Becka (BDI) oraz (3) Kwestionariusz Zdrowia Pacjenta (PHQ-9).

Wyniki: Łagodną depresję odnotowano u 11,61% pielęgniarek, umiarkowaną depresję u 5,06%, a ciężką depresję u 2,68% przy użyciu BDI. Wysoki poziom wypalenia zawodowego w zakresie wyczerpania emocjonalnego zaobserwowano u 53,3% pielęgniarek, wysoki poziom depersonalizacji u 52,5%, a niski poziom osiągnięć osobistych u 72,8% przy użyciu MBI. Modele regresji liniowej wykazały, że istotnymi ($p < 0,05$) predyktorami wyniku PHQ-9 były: (1) wyższe wykształcenie zawodowe (licencjat), ukończenie "tylko" liceum medycznego lub "inne" wykształcenie; (2) staż pracy 16-20 lat; (3) pozostawanie w związku; (4) zamieszkiwanie na wsi. Modele regresji liniowej wykazały, że istotnymi ($p < 0,05$) predyktorami wyniku BDI były: (1) wyższe wykształcenie zawodowe (licencjat); (2) ukończenie "tylko" liceum medycznego lub "inne" wykształcenie; (3) życie w związku. Ponadto wykazano, że PHQ-9 i BDI korelują istotnie 26

i dodatnio ze wszystkimi trzema podskalami MBI ($p < 0,05$). Wysokie nasilenie objawów depresyjnych i wypalenie zawodowe były skorelowane z depresją ($p < 0,05$).

Wnioski: Objawy depresyjne stanowią istotny problem wśród polskich pielęgniarek kardiologicznych. Stwierdzono wysoki poziom depresji i wypalenia zawodowego, co może mieć negatywny wpływ na jakość opieki nad pacjentem. Na częstość występowania objawów depresji ma wpływ poziom wykształcenia, forma zatrudnienia, stan cywilny i miejsce zamieszkania. Rozpoznanie wypalenia zawodowego u pielęgniarek kardiologicznych jest niezbędne do rozważenia możliwości podjęcia działań zapobiegających stresowi i powstawaniu depresji.